

Asia: VN/23338/2020-YM-1; YM034:00/2018

Ehdotus valtioneuvoston asetukseksi arviointiperusteista sen määrittämiseksi milloin betonimurske lakkaa olemasta jätettä

Yleiset kommentit asetusluonnoksesta ja/tai muuta huomautettavaa

Tähän voitte kirjoittaa yleiset kommentinne asetusluonnoksesta ja /tai muuta huomautettavaa

Yleistä

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) toimii Euroopan unionin rakennustuoteasetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 305/2011 rakennustuotteiden kaupan pitämistä koskevien ehtojen yhdenmukaistamisesta ja neuvoston direktiivin 89/106/ETY kumoamisesta) mukaisena markkinavalvojana. Valtioneuvoston asetusehdotus arviointiperusteista sen määrittämiseksi milloin betonimurske lakkaa olemasta jätettä (jäljempänä asetusehdotus) on tärkeä Tukesin suorittaman markkinavalvonnan kannalta, erityisesti silloin kun betonimurskettä käytetään markkinoille saatettavien rakennustuotteiden raaka-aineena.

Kun betonimurske lakkaa olemasta jätettä ja tuote saatetaan markkinoille talonrakentamisessa tai maanrakentamisessa käytettävänä kiviaineksena, kivimurskeen valmistajasta tulee EU:n rakennustuoteasetuksen mukainen rakennustuotteen valmistaja. Tällöin EU:n rakennustuoteasetus ja sen nojalla annetut harmonisoidut tuotestandardit ovat kaikilta osiltaan velvoittavia. Lisäksi Tukes toteaa, että heinäkuussa 2021 astuu voimaan EU:n markkinavalvonta-asetus (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1020 markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU) N:o 305/2011 muuttamisesta), joka osaltaan tuo velvoitteita talouden toimijoille.

Betonimurskeen alkuperä

Betonimurskeen laatu voi olla hyvinkin vaihtelevaa, koska sitä saadaan uusiokäyttöön monista eri kohteista, mm. pien- ja teollisuusrakennuksista, ylijäämäbetonista sekä yksittäisistä betonista

valmistetuista tuotteista. Sen lisäksi tämä avaa mahdollisuuden laajamittaiseen toimintaan, jossa jätettä tuodaan myös Suomen rajojen ulkopuolelta. Tukesin käsityksen mukaan lähes kaikki betonimurske tullaan tulevaisuudessa käyttämään rakentamiseen sekä sitomattomissa kerroksissa että betonirakentamisessa. Tämän vuoksi on hyvä, että betonimurskeen vaatimukset yhdenmukaistetaan rakentamiseen käytettävien kiviainesten AVCP-luokitusten (vaatimustenmukaisuuden osoittamismenettely) kanssa.

Vaaralliset aineet betonimurskeessa

Eryteisesti useista eri kohteista kerätystä betonijätteestä voi aiheutua säteilyvaaraa ja säteilevän aineen määrä saattaa konsentroitua ihmiselle syöpövaaralliseksi. Tämä tulisi ottaa huomioon jätteen arviointikriteereissä.

Betonimurskeen kestävyys ja käyttö

Betonimurskeen kestävyys vaihtelee sen laadun mukaan. Betonimurskeen käyttäminen mm. kevyen liikenteen väylien sitomattomissa rakenteissa valaisinpylväiden ja vesiputkien ympäröivinä voi syövyttää esim. venttiilien kohdat. Lisäksi rakennusten ja sähkölinjojen maadoituksessa käytettävät paljaat kuparijohdot voivat betonin vaikutuksesta aikojen saatossa syöpyä kokonaan, mikä heikentää tai jopa poistaa rakennuksen maadoituksen. Tämä voi lisätä mm. sähkötapaturmien vaaraa. Betonimursketta ei tulisi käyttää sellaisissa kohteissa, joissa se on suorassa kosketuksessa metallista valmistettujen infra-rakenteiden kanssa.

Rajapinnat kemikaalilainsäädäntöön

Tukes pyytää kiinnittämään huomiota rajapintoihin kemikaalilainsäädännön kanssa. Asetusluonnoksen perustelumuiotiossa viitataan tuotelainsäädäntöön (luku 3.3. Keskeinen sisältö, toiseksi viimeinen kappale), jonka osalta Tukes toteaa, että vaikkakaan REACH-asetusta (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1907/2006 kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista) ei ole erikseen mainittu perustelumuiotiossa, se kuuluu siinä mainittuun tuotelainsäädäntöön. Tukes ehdottaakin, että perustelumuiotiossa kirjoitettaisiin selkeästi auki, mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan tuotelainsäädännöllä. Näin voitaisiin välttää väärinkäsityksiä eikä tulkinta tuotelainsäädännöstä jäisi lukijan oman asiantuntemuksen varaan. Lisäksi asetusluonnoksen liitteessä I, kohdassa c) Hyödyntämistoimen läpikäyneen betonimurskeen sallitut käyttötarkoitukset ja niitä koskevat arviointiperusteet, todetaan, että betonimursketta voidaan edellytysten täytyessä käyttää lannoitekäytössä. Näin ollen myös EU:n lannoitevalmisteasetus (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1009, EU-lannoitevalmisteiden asettamista saataville markkinoilla koskevien sääntöjen vahvistamisesta) kuuluu edellä mainitun tuotelainsäädännön piiriin.

Lisäksi Tukes haluaa tuoda myös tietoon eräitä REACH-asetuksen velvoitteita, jotka voivat tulla sovellettaviksi betonimurskeen kohdalla, jos se lakkaa olemasta jätettä.

REACH-asetuksen 67 artiklan 1 kohdan mukaan sellaisen aineen valmistus, markkinoille saattaminen tai käyttö, jolle on asetettu jokin rajoitus liitteessä XVII, ei ole sallittua sellaisenaan, seoksessa tai esineessä, ellei aine ole kyseisen rajoituksen edellytysten mukainen. (REACH 67 artikla 1 kohta)

Mikäli betonimurske sisältää esimerkiksi asbestia, tulee sovellettavaksi REACH-asetuksen liitteen XVII asbestikuituja koskeva rajoitus 6, jonka mukaan rajoituksessa lueteltujen asbestikuitujen sekä esineiden ja seosten, joihin niitä on tarkoituksella lisätty, valmistaminen, saattaminen markkinoille ja käyttö on kielletty. (REACH-asetus)

Euroopan kemikaaliviraston (ECHA) Jätettä ja hyödynnettäviä aineita koskevat toimintaohjeen (Versio 2 – toukokuu) luvussa 1.4. Hyödynnetyt kiviainekset (s. 23) todetaan, että hyödynnetyt kiviainekset on ko. ohjeessa ymmärrettävä kiviaineksiksi, jotka ovat peräisin rakentamisesta käytetyn epäorgaanisen materiaalin (esimerkiksi betonin, kivien) työstämisestä, eli vastaavaa ainesta kuin asetusluonnoksessa määritelty betonimurske. ECHAN ohjeessa on arvoitu, että REACH-asetuksessa annetun esineen määritelmän mukaisesti betonista/betonimurskeesta peräisin olevat hiukkaset katsotaan esineiksi.

REACH-asetuksen mukaan esineisiin kohdistuu tiettyjä erityistä huolta aiheuttaviin eli SVHC-aineisiin liittyviä vaatimuksia, mm.:

- REACH-asetuksen 33 artiklan 1 ja 2 kohtien mukaan esineen toimittajalla on tiedottamis- ja ilmoitusvelvoitteita, jos esine sisältää SVHC-ainetta yli 0,1 painoprosenttia (p/p) esineen painosta.
- REACH-asetuksen 7 artiklan 2 kohdan mukaan esineen tuottajan on ilmoitettava Euroopan kemikaalivirastolle (ECHA) esineen sisältämistä SVHC-aineista, jos kyseiset esineet sisältävät SVHC-ainetta yhteensä enemmän kuin yhden tonnin vuodessa tuottajaa tai maahantuoja kohden ja aineen pitoisuus esineissä on enemmän kuin 0,1 painoprosenttia (p/p).
- EU:n jätesäädöspaketin toimeenpanon yhteydessä jätedirektiivin 9 artiklan 1 (i) kohdan mukaan esineiden toimittajien on toimitettava REACH-asetuksen 33 artiklan 1 kohdan mukaiset tiedot Euroopan kemikaaliviraston (ECHA) ylläpitämään SCIP-tietokantaan tammikuusta 2021 alkaen. Tällä varmistetaan, että tieto erityistä huolta aiheuttavista aineista sisältävistä esineistä on saatavilla tuotteiden ja materiaalien koko elinkaaren ajan, myös jätevaiheessa ja kierrätyksessä. SCIP-tietokantaa koskeva säädös on Suomessa tulossa kemikaalilakiin ensi kevään aikana.

Erityistä huolta aiheuttavia aineita on tällä hetkellä yli kaksisataa ja uusia SVHC-aineita tunnistetaan ja lisätään listalle kaksi kertaa vuodessa. Lista löytyy ECHAN sivulta.

Lisäksi nyt lausunnolla olevan asetusluonnoksen mukaisen lannoitusvalmisteen kohdalla voi tulla tarkasteltavaksi REACH-asetuksen mukainen aineen rekisteröintivaatimus ja poikkeus rekisteröintivaatimuksesta.

Kommentit pykäliin

1 § Tarkoitus

-

2 § Soveltamisala

-

3 § Määritelmät

-

4 § Betonimursketta koskevat arviointiperusteet

-

5 § Laadunhallinta

Pykälässä esitetään laadunvarmistusjärjestelmää, joka liittyy hyödyntämistoimiin. Lopputuotteen valmistuksen laadunvalvontaan ja sen varmentamiseen annetaan vaatimukset EU:n rakennustuoteasetuksessa ja harmonisoiduissa tuotestandardeissa. Esimerkiksi AVCP 2+ luokassa tarvitaan ilmoitetun laadunvalvonnan sertifiointista vastaavan sertifiointilaitoksen antama vaatimustenmukaisuustodistus.

6 § Vaatimustenmukaisuusilmoitus

Jos betonimursketta käytetään rakentamiseen, niin sen perusominaisuuksien suoritustasot tulee osoittaa harmonisoidun tuotestandardin ja rakennustuoteasetuksen mukaisesti.

Betonimurskeen asiakirjojen vanhenemisaika tulisi olla kymmenen vuotta asetuksessa esitetyn kuuden vuoden sijaan. Tällöin se olisi yhteneväinen mm. tierakenteissa käytettävien sitomattomien kerrosten kiviainesten asiakirjojen kanssa. Asiasta on tarkemmin säädetty EU:n rakennustuoteasetuksen 11 artiklassa.

7 § Ilmoitusvelvollisuus

-

8 § Voimaantulo

-

Kommentit liitteisiin

Liite 1. Betonimurskeen jätteeksi luokittelun päättymistä koskevat arviointiperusteet

-

Liite 2. Laadunvarmistusjärjestelmän sisältövaatimukset

Lopputuotetta (kiviaines) koskevat valmistuksen laadunvalvonnan vaatimukset on esitetty standardeissa.

Liite 3. Vaatimustenmukaisuusilmoituksen sisältövaatimukset

Lisäksi rakennustuotteille vaaditaan myös suoritustasoilmoitus ja valmistajalla tulee olla myös ilmoitetun laadunvalvonnasta vastaavan sertifiointilaitoksen antama sisäisen laadunvalvonnan vaatimustenmukaisuustodistus, jos tuote on kuulunut AVCP-luokkaan 2+.

Kutilainen Annika
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes

Valkama Tuuli
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto